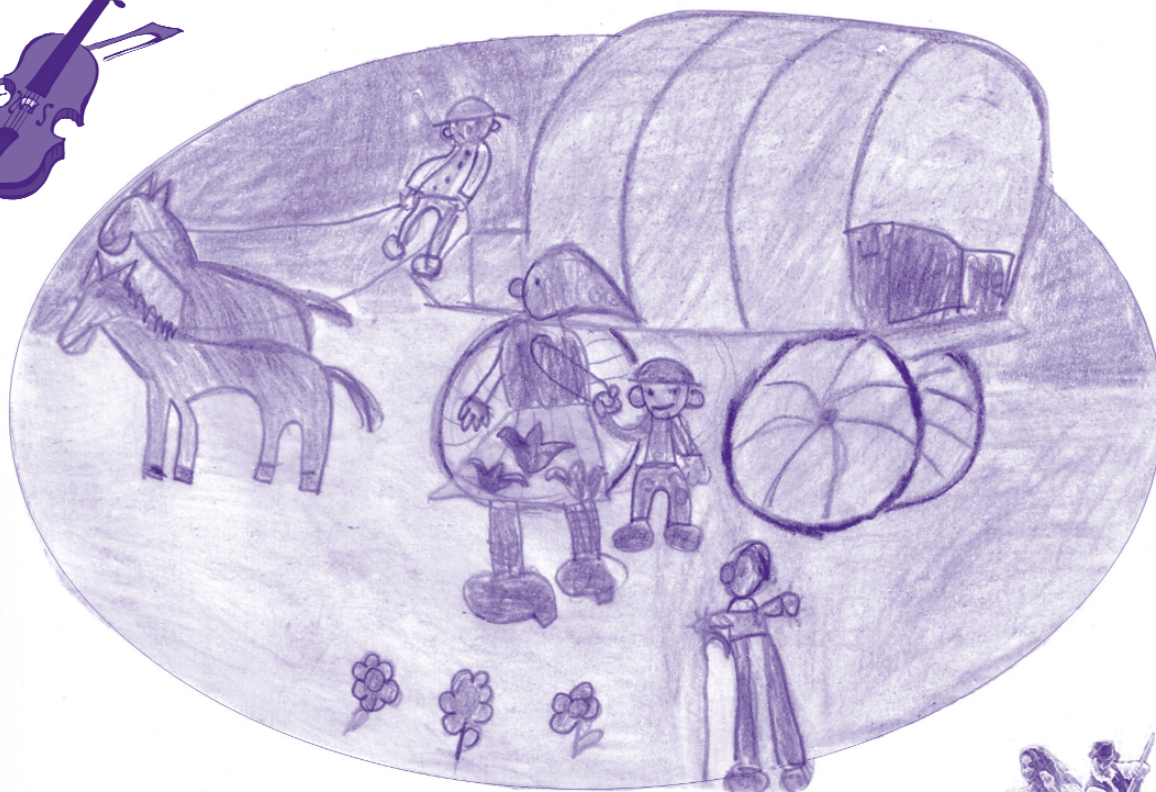

I D Ö R D É R K E R I

- Fut a kicsi kordé ... -

Kalendárium

- November - Csokonai Vitéz Mihály

Ügyeskedj!

- Gondolkozz! Oldd meg!

Természetrájk

- Ló, kosárkötő fűz

Sportvetélkedő

- Ki lesz a bajnok?

Mese

- A rátóti csikótojás

A legfőbb érték a ló

- A cigány és a ló

A címlapot illusztrálta:
Varga Bettina és Vollár Vanda,
7 és fél évesek

November - Őszutó, Szent András hava

„Itt van már november didergő hónapja, hideg szele a fák ágait megcsapja“ - írja Csokonai.

S valóban Szent András hava az esztendő legködösebb, legborzongatóbb hónapja. A fák lassan elveszítik lombkoronájukat s ágaikra fekete varjak ülnek. Az állatok - éléskamrájukat megtöltve - visszahúzódnak odúikba, barlangjaikba. A természet felkészül a hideg télre.

E hónap híres szülöttei: Bernáth Aurél festőművész, Magyar László Afrika-utazó, Áprily Lajos, Csokonai Vitéz Mihály és Ady Endre költők.

Most Csokonairól, a felvilágosodás korának tán legnagyobb magyar poétájáról írok. Csokonai 1773. november 17-én született Debrecenben. Apja borbélysegéd volt, majd a Kollégium seborvosa lett. Költőnk tanulmányait a nagy múltú debreceni kollégiumban kezdte. Már diák korában megérintette a felvilágosodás eszméje. Nagy műveltsége hamar felkeltette tanárai figyelmét. Taníthatott volna is, de szabad szelleme nem fért össze a puritán szellemiségű iskolavezetés nem titkolt hagyományjival. Így 1795-ben kizárták a Kollégiumból.

Egy évvel később verses újságot adott ki. Majd 1797-ben Komáromban szerelemre lobbant Vajda Júlianna (Lilla), egy dúsgazdag kereskedő lánya iránt; azonban a leányt szülei nem az éhező, szegényes külsejű vándor költőhöz, hanem egy vagyonyos emberhez adták.

Ez után a magányos Csokonai évekig Somogyban vendégeskedett,

Csurgón tanítóskodott, ahol mecénásokat is igyekezett megnyerni művei kiadásához.

1800 tavaszán hazatért Debrecenbe, ahol néhány év múlva egy késő őszi napon meghült, öröklött tüdőbaja kiújult, majd súlyosabbá vált. 1805 elején halt meg.

Életműve a XVIII-XIX. századi magyar társadalmi állapotokat hűen adja vissza. Felvilágosult líráján Rousseau hatása érződik. Színművei közül „A méla Tempefői“ a legismertebb (1793). Legszebb műveit mégis a Lillához fűződő beteljesületlen szerelem ihlette: A Reményhez, A tihanyi echóhoz.

A csalódott költő a természethez, a magányhoz menekült (A Magánossághoz).

Márti

Vallási ünnepek:

November 1.: Mindenszentek

November 2.: Halottak napja

November 5.: Szent Imre herceg emlékezete

November 19.: Árpádházi Szent Erzsébet ünnepe

November 30.: Szent András apostol napja

Advent 1. vasárnapja

Jeles napok:

November 3.: A Magyar Tudomány Napja

November 7.: Nemzetközi Rákellenes Világnap

November 11.: A Lelki Egészség Megvédésének

Napja

November 12.: A Szociális Munkások Napja

November 15.: „Ne gyújts rá“ Világnap

November 17.: Füstmentes Világnap

November 20.: A Gyermekek Jogainak Napja

November 25.: A Háborús Játékok Elleni Világnap

November 27.: A Véradók Napja

A hónap állata és növénye

A cigány kultúrában fontos szerepe van a lónak. A ló a vándorló cigányság egyetlen s alighanem nélkülözhetetlen segítőtársa; roppant nagy értéknek tekinti. Vándor életmódjuk eszköze volt évszázadokon át. A lókereskedelem a cigányok ősi foglalkozásai közé tartozik. Ismerkedjünk meg ezzel az állattal közelebbről!

A lovak növényevő patás állatok. A történelem előtti időkben a vadlovak nagy számban népesítették be Európa és Ázsia óriási területeit. A vadászat, majd a háziasítás azonban visszaszorította állományaikát. Az egyetlen ma is élő ősvadlófaj Belső-Ázsia északi részeinek sivata-gos tájain él. Alakja rövid és vastag, lábai sötétek, az orra világos.

Háziállatok nem mindig voltak. Hosszú-hosszú idő telt el addig, amíg kialakult a háziállatok tartásának szokása. Az első háziállatok valószínűleg úgy kerültek az ember közelébe, hogy az elejtett nagyobb vadak kicsinyei életben maradtak. Ezeket a kicsiny vadállatokat az ember magához szoktatta, rendszeresen etette őket, így hamar megszelídültek. Házilovat világszerte tartanak.

A lovak alakja szépséges. Erős végtagjaik, nagy élénk szemük, hegyes, mozgékony fülüik van.

Színezd kedved szerint!
(Lásd a szövegben!)

- 1., 3. világoszöld
2. fehér
4. narancssárga
5. barna
6. zöld

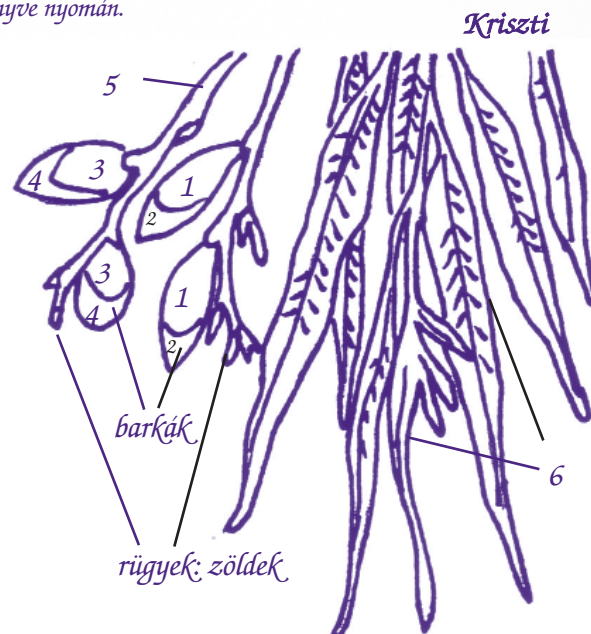
Nyakuk erős, izmos. Szőrzetük a tarkójukon és a farkukon sörényt alkot. A lovak mozgása gyönyörködtető. A szabadon élő fajok szoká-sos járása sebes ügetés, futásuk könnyed vágta. Igen fejlett a hallásuk és szaglásuk, nagyon jó az emlékezetük. Az utat gazdájuknál sokkal jobban ismerik.

A lovak leggyakoribb színe: vörösbarna, sárga, pej (barna törzs, fekete végtagok), fakó fekete és deres (szürke).

A cigányok hagyományos foglalkozásai közé tartozik a kósárfonás is. A kósárkötő fűz neve is elárulja, hogy kósárkötéshez használják. Ez a fa lápos, mocsaras területeken, folyók mentén gyakran fordul elő.

Hosszú, keskeny levelei vannak. Barkái áprilisban, a levélrügyek fakadásával egy időben jelennek meg. Törzse ritkán alakulhat ki, mert sok helyen rendszeresen metszik, visszavágják. A feltörő hajlékony, hosszú vesszőket használják kósarak és más fonatok készítéséhez.

A Nézz körül című könyv; Az állatvilág nagy képes enciklopédiája; valamint David More-Alastair Filter szerző-szerkesztő páros a Fák címet viselő könyve nyomán.

A rátóti csikótojás

Hol volt, hol nem volt, volt egy Rátót nevű község. Ebben a Rátótban a csász egyszer talált a mezőn egy óriási nagy úrtököt.

– Tyű, fékomadta teremtette – csodálkozott – Nahát, ez már megint mi? Mert főzni való tököt már látott, de ilyen sütni valót még soha az életében.

Fölvette, megnézegette. De nem jött rá, mi lehet az. Bevitte hát a faluházára, ahol épp összegyűlt a kupahtanács. A csász letette a tököt az előjáró elé, kik erre mind elszörnyedtek. Ők sem igen tudták, mi lehet az. Az mondja a legokosabb, a legöregebb:

– Ami azt illeti, nem vagyok már mai gyerek, de hogy mi lehet ez, azt én sem tudom. Kérdezzük meg a bírót, neki tudnia kell.

A bíró sokáig tanakodott, majd ezt mondta:

– Hát atyafiai, ez csakis tojás lehet.

A csász úgy emlékezett, hogy még meleg volt, mikor rátalált, és valami furcsa négylábú nagy állat csatangolt akkortájt a határban. (Ugyanis Rátót környékén ritka volt akkoriban a ló.)

– Csikó tojta! Csakis csikó lehetett! Mi más tojhatott volna ekkorát? Evvel mindegyikük egyetértett.

– Most már csak azt kellene eldönteni, mit csináljunk vele – mondta a bíró.

– Költsük ki! – kiáltották.

– Igen ám, de mivel? Hiszen nekünk nincsenek lovaink. Mindenki törte a fejét. Ismét a bírónak támadt jó ötlete.

– Tudják mit, atyafiaiak? Költsük ki mi, magunk! Ebben aztán mindannyian megegyeztek.

Jó példaként elsőként a bíró ült a tojásra, majd sorra mindannyian. Ki-ki egy napig. A szomszéd faluban viszont rebesgetni kezdtek, hogy a rátóti kupahtanácsra rázapult a csikótojás. Mert nem kel ki. Erre az előjárók zúgolódni kezdtek, hogy ők bizony nem ülnek tovább a tojáson.

Végül is megállapodtak abban, hogy a záptojást kiviszik a határba és legurítják a hegyről.

Előhozták a tojást. Már megszűröl szaglott. A bíró levette a talicskáról, majd gurítani kezdte a hegyről lefelé.

A tojás gurulni kezdett, de a domb alján egy kőbe ütközött, és rapityára tört. De ugyanekkor a bokorból egy kis nyúl ugrott elő, s erre mindenki felkiáltott:

– Nini a pici csikó! Ott fut! Utána emberek!

Az emberek a nyúl után eredtek. Csak a bíró maradt a domb tetején, s szomorúan így sóhajtott:

– Tudtam, hogy nemsokára kikel, miért is nem ültünk azon az istenadta csikótojáson még két napig?

Anikó

Tudod-e?

A **cigányok** őshazája India. Vándorlásuk során jutottak el hazánkba és Európa számos országába.

– Hagyományos **cigányfoglalkozások**:

lókereskedő, kovácsmester, bádogos, rostakészítő, teknővájó, kosárfonó, vályogvető.

– A roma férfi **kalapjának a színe** attól függően más és más, hogy melyik törzshöz tartozik (pl.: lovári, beás, oláhi, stb.).

– A cigányok **természeti jelképe** a tölgyfaág és a kamilla.

– **Cigányhangszerek**: hegedű, síp, szájbőgő, kanna, kanál.

– Cigány **meseíró**: Szécsi Magda.

– Cigány találós kérdés:

Van egy lányom, minden háznál pofon verik. Mi az? (vrsdyl)

összeállította:

Klári

1. Igaz vagy hamis? Írd mellé!

A költöző madarak azért repülnek el, mert nem bírják a hideget. _____

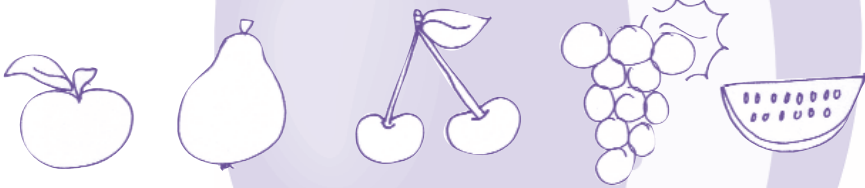
A medve késő ősztől tavaszig gyakran előbújik barlangjából. _____

A sün nem alszik téli álmot. _____

A fecskének ősszel költi ki tojásait. _____

A mókus téli élelmét ősszel gyűjti össze. _____

2. Színezd ki az ősszel érő gyümölcsöket!

3. Ismered a gombákat?
Kösd össze a képeket a nevükkel!

- csiperke

- gyilkos galóca

- légyölő galóca

- vargánya

- nagy ózlábgomba

4. Mi a nevük ezeknek a növényeknek?
Írd a vonalra! Húzd alá, melyik részét fogyasztjuk!

levelét-szárát

termését-virágát

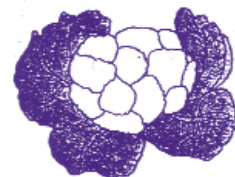

gyökerét-szárát

Összeállította:
Zsuzsa

gyökerét-szárát

levelét-virágát

Magyar Nap a Huszti úton

2003. augusztus 31-én vasárnap rendeztük meg a Huszti úti játszótéren a Magyar Napot. A program egy időbe esett a játszótér születésnapjával, így nagyon tartalmas napra készülhettünk. Sajnos, az időjárás nem nekünk kedvezett, mivel egész nap kisebb-nagyobb megszakításokkal esett az eső. A hangulatot azonban ez sem rontotta el, a gyerekek nagyon vidámak voltak, a felnőttek is jól szórakoztak. Volt bográcsgulyás-főzés (amiben kiskamaszaink örömmel segítettek), üvegfestés magyar népi motívumokkal, bőrszüttyő-készítés és egy vetélkedő Magyarországról.

Közben népzeneét hallgattunk, amely feltárta előttünk a magyar folklór zene sokszínűségét. Amde a zene mellett nem maradhatott el a tánc sem, ebben segítségünkre volt egy néptánc oktató. A rendezvényt a gulyás elfogyasztásával zártuk. Akik részt vettek a programokon, maradandó élménnyel lehettek gazdagabbak.

Programunkat a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium támogatta.

Orsi

Zsidó Kulturális Nap

a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium támogatásával

Szeptember 28-án a Silvanus sétány menti játszótér játépedagógusai a „Helyünk a világban” című rendezvénysorozat keretében Zsidó Kulturális Napot rendeztek. A program közös megbeszéléssel kezdődött, ahol a gyerekek meghívott előadók segítségével megismerhették a zsidók történelmét, kultúráját és szokásait. A program táncházzal folytatódott. A kézműves foglalkozáson papírból Tóra tekercest és agyagból gyertyatartót készítettek a gyerekek. A nap folyamán zsidó ételek kóstolására is volt lehetőség.

Laura, Klári

SPORTVETÉLKEDŐ

a budapesti „máltai” játszótérek között

Ki lesz a bajnok? Ezentúl havonta összemérhetjük tudásunkat a különböző sportágakban. Íme, néhány eszköz. Fejtsétek meg, hogy melyik milyen sporthoz köthető:

November 22-én szombaton korcsolyázni megyünk a Városligeti Műjégpályára.

Ott majd kiderül, hogy ki a legügyesebb! A korcsolyához sokféle sport köthető.

Ilyen a jégkorong, a gyorskorcsolya, a jégtánc és a műkorcsolya.

A jégtánc nagy magyar bajnokai voltak Regőczy Krisztina és Sallai András, akik 1980-ban Lake Placidben, a téli olimpián aranyérmeket nyertek.

A novemberi korcsolyázáshoz a játszótérek irodáiban tudtok felíratozni.

Programunkat az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium támogatja.

„Ló nélkül nem is cigány a cigány“

Talán még sosem hallottátok ezt a cigány közmondást. De a lovakat bizonyára ti is szeretitek. Ki ne szeretné ezeket a nemes mozdulatú, fénylő szőrű, gyönyörű állatokat? Bizony, a cigányok szerették a lovakat, de ez volt számukra a legfőbb érték is.

Vajon miért? Hát azért, mert a cigányok népe mindig úton volt, a lovak pedig segítették őket a helyváltoztatásban. Sokszor nagyon szegények voltak, enni is alig volt mit, mégis volt lovuk. A cigányok soha nem gyűjtögettek tartalékokat, máról holnapra éltek; ezért létfontosságú volt számukra, hogy legyen legalább egy olyan értékük, amelyet bármikor értékesíthetnek, ha megszorulnak, pl. ha a család fő börtönbe került:

Mit csináljak, szép kedvesem?
Vasbilincsből hervad kezem!
Jól vigyázz a kisleányomra
meg a patkós pejlovaomra!

Ha kenyérben szűkölködnél,
lovam add el, ne sínylődjél!
Vegyél fiának kenyeret,
rabsorsomat ne tudja meg!

(cigány népköltés)

Illusztráció: Cigánylány lóháton az 1920-as évekből
Látjátok, milyen szegényesen öltözött, „batyuzik“
mégis boldog a kutyájával, a lóva hátán.

A cigányok lókereskedelemmel is foglalkoztak. Ezek voltak a lovári, azaz a pénzes cigányok. Hej, de sokszor kényszerültek arra, hogy csórjanak egy-egy lovat, vagy arra, hogy a kehes jószágot egészségesként adják el a gádzsóknak. De a cigány lókupecsek nagy része nem volt tisztességtelen. Sokszor őket hívták, mert tudták róluk: jól ismerik a mesterségüket.

Illusztráció: Péli Tamás - Lovak

A XX. századi cigány képzőművészet is megőrizte a lovak szeretetét. Sok művész munkái között ma is találkozunk lóábrázolással.

Jó tudni!

Vannak szavak, amelyeket a cigány nyelvből vettünk át.

Ezek pl. a

lové: pénz,

csór: lop,

gádzsó: nem cigány, tehát idegen ember.

kehes: lóra vagy más igavonóra mondják, ha légúti betegségben szenved, köhög, fuldoklik

Csaba

Információk

Lajos u.:

Kézműves foglalkozások kicsiknek: szerdánként 10.00-tól

Kézműves foglalkozások nagyoknak: hétfőnként 16.00-tól

Aprók tánca: csütörtökönként 11.00-tól (vezeti: Gömöri Csilla néptáncoktató)

(Programunkat az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium támogatja.)

Mesesarok: keddenként 16.30-tól

(Programunkat az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium támogatja.)

Husztai út:

Kézműves foglalkozások kicsiknek: szerdánként 16.00-tól

Aprók tánca: csütörtökönként 16.30-tól (vezeti: Gömöri Csilla néptáncoktató)

(Programunkat az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium támogatja.)

Agyagozás: keddenként 16.00-tól

Diavetítés: hétfőnként 16.30-tól

(Programunkat az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium támogatja.)

Kerék u.:

Sportprogramok: délutánonként és/vagy hétvégenként

Zemplén u.:

Diavetítés: hétfőnként 11.00-tól

(Programunkat az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium támogatja.)

Kézműves foglalkozás: szombatonként 15.00-tól

Mesedélután: csütörtökönként 16.00-tól

(Programunkat az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium támogatja.)

Harry Potter-klub: november 4-én

Roma-nap: november 16-án

(Programunkat a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium támogatja.)

Gyűrű u.:

Kézműves foglalkozás: szombatonként 14.00-tól

Baba-mama klub: szerdánként 10.30-tól

(Programunkat az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium támogatja.)

Silvanus sétány:

Kézműves foglalkozás: hétfőnként 16.00-tól

Filmklub: péntekenként 16.30-tól

Baba-mama klub: csütörtökönként 10.00-tól

(Programunkat az Egészségügyi, Szociális és Családügyi Minisztérium támogatja.)

A programváltozás jogát fenntartjuk!

Az egyéb programokat keressétek a hirdetőtáblákon!

Mozaikkép színespapírból

Anyagszükséglet:

- különböző színű színespapírok
- ragasztó
- rajzlap vagy a túlóldali kép

Elkészítés:

A rajzlapra rajzolj egy tetszőleges képet (pl. őszi táj, önarckép stb.) vagy használd a mellékletet. A rajzhoz kiválasztott színespapírokat egyforma nagyságú papírdarabokra tépd össze, és ragaszd fel a lapra. A kép minden részét töltsd ki a színespapírral.

összeállította: Klári

rajzolta: Mihók Ramóna, 9 éves

